

blive frugtbar Agerjord ved den hollandske Metode at kaste de øverste Jordlag ned i omvendt Orden og derefter komme et Lag af Underlaget ovenpaa. Dette er naturligvis Fremtidsudsigter, og det vil neppe blive i den nærmeste Fremtid, vi kan vente at opleve noget saadant. Men det er jo godt at have et Maal at stræbe efter. Jeg skal dog her gøre den Indskudsbemærkning, at ogsaa i den Henseende vil et praktisk Forhold spille en betydelig Rolle, nemlig den Mangel paa fersk Vand, der er. Naar man borer i Vildmosen, er Vandet salt og meget daarligt som Drikkevand for Mennesker og Dyr.

Jeg kan fuldtud slutte mig til den foregaaende ærede Talers Udtalelse om, at Lovforslaget foreligger ret uforberedt, og at dette høje Ting neppe vil kunne tage det, som det er forelagt, men vil søge fyldigere Oplysninger. Jeg skal derfor ikke komme ind paa nogen egentlig Kritik af det — skønt der er mange Ting, som jeg synes trænger til Kritik —, idet jeg, som jeg har udtalt, finder den Form, Lovforslaget nu har, ganske utilfredsstillende. Det vil jo blive undersøgt i et Udvalg, og jeg hører til dem, der gerne vil arbejde hen til, at der kunde komme et maalbevidst Arbejde i Gang paa disse store Arealer, saaledes at de kunde komme til at give betydelig større Bidrag til Landets Økonomi, end de for Øjeblikket giver. Men den Maade, hvorpaa Arbejdet her er tænkt at skulle foregaa, tror jeg ingenlunde vil føre til det forønskede Resultat. Man vil med Sikkerhed kun faa det Resultat frem, at Staten kommer til at overtage nogle store Arealer, og at der bliver praktiseret en Statsdrift, medens sikkerlig en betydelig bedre Drift vilde kunne opnaas ved, at Staten traadte hjælpende til overfor de nuværende Besiddere. Der er egentlig en betydelig Forskel paa de to Moser i den Maade, hvorpaa de er tilgængelige, og hvorpaa de anvendes af Offentligheden og Omegnen. Den store Vildmose i Vendsyssel yder jo allerede i den Tilstand, hvori den nu er, Brændsel til en meget talrig Befolkning, idet ca. 1,000 Familier hvert Aar faar deres Tørveskær dér. Forholdet er sikkerligt noget anderledes ved den lille Vildmose, som synes at være et tillukket Gebet, og det har maaske haft nogen Indflydelse paa den Modtagelse, som dette Lovforslag straks ved sin Fremkomst fik, at man der med Hensyn til den lille Vildmose finder, at det er et Stykke lukket Land, der ligger hen, og det kan maaske have nogen Betydning. Men jeg skal samtidig erindre om, at der her er

mange Vanskeligheder, som man jo ikke har Spor af Oplysninger om. Det er jo efter de Anmærkninger, der er vedføjede Lovforslaget, bekendt, at Størstedelen af de Arealer, der tænkes overtaget af Staten, og hvorom Lovforslaget for Øjeblikket drejer sig, er bortforpagtet til et engelsk Selskab. Jeg skal her blot nævne, hvilke Forhold der eksisterer her, for at De kan se, at det er ikke saa lige til: Et engelsk Selskab er Forpagter af den ene, og en tysk Underaat er Ejer af den anden af Vildmoserne! De ser, at vi her kommer ind paa ret internationale Omraader, som ikke er saa let overskuelige lige straks. Jeg kan, som sagt, slutte disse Udtalelser med at udtale Haabet om, at de gode Formaal, som upaatvivleligt har været i det oprindelige Lovforslag, men som ikke synes mig at komme videre frem i det nuværende Lovforslag, maa kunne fremmes i det Udvalg, som jeg altsaa hører vil blive nedsat, og som forhaabentlig vil skaffe fyldige Oplysninger derom, saaledes at vi kan faa et virkelig godt Resultat ud af Lovforslaget. Jeg skal altsaa anbefale Lovforslaget til videre Fremme i et Udvalg.

Jørgen Hald: Om disse store Mosearealer, over 20,000 Tdr. Land, der nu ligger hen i det væsentligste i uudnyttet Tilstand, kunde man jo sige: Vi har daarligt Raad til at lade dem ligge saaledes fremdeles, da man véd, at de rummer meget store Værdier, som kunde udnyttes, naar blot Moserne blev tilstrækkeligt tilgængelige for Udnyttelsen deraf. Jeg synes, at det Lovforslag, som her foreligger, var en Undersøgelse værd, for at vi kunde komme til et saadant Resultat, at vi kunde faa Hold i disse Værdier. Der er først disse Mosers Brændselværdier til Anvendelse i forskellige Øjemed og dernæst senere deres Brugsværdi til Jordbrug. Det siger sig selv, at dersom det virkelig skal ske, at Moserne skal blive tilgængelige for Udnyttelse, sker det vanskeligt under privat Eje. Der er jo saa godt som intet gjort for disse Moser, saaledes som de nu ligger hen, og derfor maa det være en Opgave, som Staten paatager sig under den Forudsætning, at vi i vort lille Land har daarligt Raad til at lade saa store Værdier og saa store Arealer fremdeles henligge uudnyttede. Efter min Mening bør saa de Opgaver, som Staten burde løse ved denne Sag, være disse: For det første at erhverve disse Arealer enten ved mindelig Overenskomst med Ejerne eller i fornødent Fald ved Ekspropriation, og for det andet at faa disse Arealer afvandet og i det hele gøre dem tilgængelige i den Grad,